

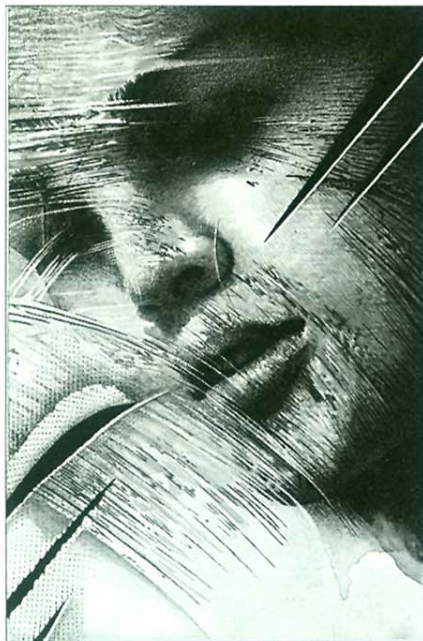
Les anelles de la pàtria

Un viatge literari no és cap atlas literari ni tampoc cap ruta literària. En aquests atlas, trobem tots els escriptors que han escrit sobre una ciutat, sobre una comarca o sobre un país. Les rutes literàries se centren a vegades en un sol escriptor; altres, en tot un grup, però es relacionen molt sovint amb un lloc més concret encara. *L'Empordà dels escriptors* és un viatge literari, se centra també en una zona. Em costa dir-ne comarca perquè no coincideix amb l'Empordà geogràfic, amb el de Pella i Forgas o amb el de Josep Pla, i perquè, tot i el títol, l'Empordà de Jaume Guillamet té força més a veure amb unes idees i uns mites. Hi ha parts de l'Empordà —la Vall d'Aro o l'Empordà més interior que mira cap al Gironès o cap a la Garrotxa— que no hi apareixen. En canvi —com ja indica— hi trobem territoris que no són històricament empordanesos, sinó de la Marenda, aquesta comarca partida per una frontera absurda i que s'obre damunt del golf de la Selva. Tampoc no hi ha tots els escriptors de l'Empordà. Naturalment. No hi trobareu Gaziell, per exemple. No l'hi trobareu perquè Guillamet pren partit. En pren tant que el seu Empordà acaba essent sobretot l'Empordà de dalt, el que s'estén de les Alberes al Montgrí, amb l'afegit del tros de plana que baixa cap a l'Empordanet i que mor a la badia de Palamós i a les Gavarres. «Figueres ja no es diu capital de l'Empordà, només de l'Alt. El Baix Empordà mira a Girona», escriu, quan reflexiona sobre la situació actual. Dues sentències que no subscriuria ni tan sols un figuerenc com Puig Pujades. Deixem-ho clar: no hi ha hagut mai una capital de tot l'Empordà. L'any 1892, quan Maragall «descobreix l'Empordà des del tren», els dos únics trens que hi havia al Baix Empordà comunicaven Sant Feliu o Palamós amb Girona.

Però *L'Empordà dels escriptors* val molt la pena. I val la pena perquè Guillamet relaciona textos literaris

Jaume Guillamet
L'Empordà dels escriptors
L'Avenç, Barcelona, 2009
188 pàgs.

amb ideologia, perquè provoca debat, perquè pot encendre polèmiques. Bàsicament, confronta dues visions i dos mites de l'Empordà: el de Joan Maragall i el de Josep Pla, dues visions que responen a diferents interessos, a diferents corrents intel·lectuals i a diferents èpoques. La visió de Maragall, hereva de la Renaixença, passada pel sedàs del modernisme i mudada amb el vestit nou del noucentisme, identifica l'Empordà amb Catalunya. Maragall eleva algunes particularitats empordaneses com la sardana a la quinta essència de la catalanitat, en fa uns models tan vàlids com els models clàssics. «Tota ma pàtria cabrà en eixa anella». Fill com era de Goethe, de Nietzsche i del

romanticisme alemany, Maragall busca a l'Empordà les manifestacions espirituals dels catalans, viu en l'època que toca construir l'imaginari nacional d'un país, troba a l'Empordà algunes de «*las madres del alma catalanas*» que deia que buscava, mentre anava escrivint *Visions i Cants*. (Maragall, per cert, va començar a interessar-se per la sardana gràcies a uns versos de Ramon Masifern, un poeta de la Bisbal que Guillamet només esmenta). Josep Pla, en canvi, viu en un altre món. De fet, el Pla de Guillamet viu a tres mons diferents; el d'abans de la guerra, el de la postguerra i el del turisme. Aparentment, més escèptic i realista, Pla comença a escriure quan el país ja té les seves institucions, els seus partits polítics, els seus mitjans de comunicació i la seva indústria cultural mínima. Un país, doncs, mig fet. I, encara que sigui també aparentment, Pla parteix de la base que viu a l'època de fer literatura en majúscula i, al mateix temps, de fer veure que es toca de peus a terra. Quan reivindica la singularitat de l'Empordà està reivindicant l'individu. Passada la guerra, quan presenta l'Empordà com una víctima de la història, ens està parlant també d'altres coses. Més endavant, quan s'apunta a la cucanya del turisme, potser és quan és més empordanès o més català. Disposat sempre a vendre. Al voltant de totes aquestes idees de l'Empordà —que és com dir de Catalunya—, Guillamet esmenta i analitza textos de tot d'escriptors. Els més antics —de Ramon Muntaner fins a Eugeni d'Ors— pivoten al voltant de Maragall. Els més joves —de Sagarra a Brunet—, al voltant de Pla. Una tesi és sempre una tesi: qualsevol altre autor hauria fet un altre llibre. La de Guillamet, però, és fonamentada i interessant. Obre portes i ensenya camins. No hi fa res que alguns, arribats a una determinada cruïlla, ens desviem cap a altres rutes.